

HARRY VAN VELTHOVEN

**«Zwerver in Niemandland. Julius Hoste en zijn
Londens oorlogsdagboek»**

Academia press/Liberaal Archief, 2005, 290 p.

N.a.v. de vijftigste verjaardag van het overlijden van de liberale uitgever, journalist en politicus Julius Hoste jr. (*Het Laatste Nieuws*) bezorgde Harry Van Velthoven diens oorlogsdagboek, bijgehouden tussen december 1941 en mei 1944. Het bij het Liberaal Archief berustende document, getuigenis van een insider in de krabbenmand van de Belgische politiek en administratie in Londen, werd door Van Velthoven niet alleen geannoteerd maar voorzien van een forse inleiding over de politieke context. Eigenlijk maakt vooral die inleiding, die langer is dan het dagboek zelf, het werk interessant. Alhoewel het niet de bedoeling was een biografie te schrijven, slaagt Van Velthoven erin het dagboek dat zich toch vrij dikwijls beperkt tot korte feitelijke mededelingen (“16 oktober 1942. Den middag doorgebracht met minister Pierlot en veel nuttige vraagstukken besproken”) een grote meerwaarde te geven. Dat is vooral te danken aan het gebruik van heel wat andere bronnen zoals de briefwisseling tussen Frans Van Cauwelaert en Julius Hoste en het kabinetsarchief van premier Hubert Pierlot.

Zo kon de auteur de getuigenis van Julius Hoste, een van de eerste Belgische prominenten die in Engeland aankwam en die vanaf 1942 staatssecretaris voor onderwijs werd, perfect in de context plaatsen van de politieke en persoonlijke conflicten in de emigratie. Na een schets van de vooroorlogse liberale en Vlaamse netwerking van Hoste komen aan bod: zijn houding

t.a.v. de grote politieke vraagstukken in Londen (koning, regering, parlementairen), zijn betrokkenheid bij de Commissie voor Naoorlogsproblemen en de Belgische propaganda, zijn eigenlijke werk als staatssecretaris en zijn internationale rol (Nederland, Zuid-Afrika, oprichting van de Unesco). Harry Van Velthoven weeft een resem interessante problematieken doorheen zijn tekst : Hostes vlaamsgezindheid gepaard aan een diepgeworteld belgiscisme, de analogie met zijn uitwijking naar Nederland tijdens de Eerste Wereldoorlog, de minderheidspositie van de twee emanciperende bewegingen uit het interbellum (de socialistische en de Vlaamse) in Londen, Hostess visie van een gedeelde verantwoordelijkheid van koning en ministers m.b.t. de breuk van 1940, de “karakterlooze dubbelzinnigheid” van de regering Pierlot, de voorbeeldfunctie van de Commissie voor Naoorlogsproblemen voor de andere regeringen in ballingschap, de mate waarin een aantal organen van de gecensureerde pers in België (en m.n. *Het Laatste Nieuws*) bij momenten toch een meer belgicistische koers volgden, de overspecialisatie van de Belgische universiteiten en hun distanciëring van politiek en burgerschap, de Britse culturele beïnvloeding om na de oorlog sterke banden met de elites van de emigratie te kunnen smeden.

Enkele kritische noten toch. Dat de onafhankelijkheidspolitiek een machtsstrijd tussen “Buitenlandse zaken” en het “Paleis” veroorzaakte (p. 25) vormt m.i. een overtrokken voorstelling. Precies diplomaten als van Zuylen en Davignon zaten op dezelfde golflengte als het Paleis. Harry Van Velthoven lijkt mij ook te vlug mee te gaan met de hypothese van een aantal historici

dat in Vlaanderen “de culturele hegemonie over de herinnering” aan de bezetting (p. 92) de collaboratie vergoelijkt(e). Een grondige studie van de socialistische, klein-linkse en liberale wereld in Vlaanderen zou wellicht die apologetische beeldvorming van de collaboratie preciezer kunnen situeren, nl. in rechts-katholiek-Vlaams-nationalistische hoek. Hoe dan ook vormt het boek van Van Velthoven in zijn genre zeker een na te volgen voorbeeld.

Dirk Martin